РОЛЬ І МІСЦЕ ПРОКУРАТУРИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

КУЧЕР Ярослав Романович - аспірант 2 курсу кафедри Конституційного права України, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ДАХОВА Ірина Іванівна
https://orcid.org/0009-0007-3000-9769
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.3.7

У статті здійснено аналіз теоретичних і прикладних аспектів конституційно-правового статусу прокуратури України, що є актуальним у контексті постійного реформування цього органу. Однією із найголовніших проблем є інституційна невизначеність прокуратури, адже прокуратура як орган публічної влади не віднесена до жодної з гілок державної влади, що викликає суперечності як для теоретиків, так і для практиків, це де-факто створює труднощі в реалізації принципу розподілу влад.

Існуюча ситуація ускладнюється тим, що рекомендації Ради Європи, з одного боку, вимагають демократизації прокуратури, а з іншого – не дають теоретично-практичного підґрунтя для її конституційної інституціоналізації, внаслідок чого наша модель прокуратури постійно балансує між формальною незалежністю, яка мусить бути реальною, та політичною вразливістю, що нагадує місце між молотом та ковадлом. На сьогодні йдеться радше про пошук збалансованого modus vivendi, ніж про імплементацію «готового» взірця, що підтверджує сучасний правовий дискурс і доктринальні дискусії, описані в статті.

Прокуратура не може сприйматися тільки як ізольований орган, який зорієнтований на цільовий інституційний аналіз. Лише розглядаючи орган через призму комплексного підходу, можна дійти до концепції «інституціонального синтезу», де ми зможемо сказати, що прокуратура може не мати єдиного вектору, а повинна мати різноспрямовані функції. Це дасть змогу адекватно простежити її функціональну еволюцію та знайти правильний напрям розвитку. Такий ракурс узгоджується з доктринальною вимогою інтегрувати прокуратуру до конкретної гілки влади, уникаючи штучної «четвертої гілки». Порівняльний аналіз демонструє, що шлях від радянського «загального нагляду» до сучасної правозахисної моделі не є лінійним, а віддзеркалює ширші трансформації конституційної системи. У цьому контексті прокуратура, незалежно від обрання належності до певної гілки влади, повинна посідати своє місце та виконувати свою задачу в системі правопорядку – забезпечити баланс між публічними інтересами держави та основоположними правами людини.

Ключові слова: прокуратура, конституційно-правовий статус, органи прокуратури України, розвиток прокуратури України, реформи прокуратури України, інституційна належність, розподіл влади, незалежність прокуратури, європейські стандарти.

Метою статті є визначення місця прокуратури в системі органів державної влади України, опис її конституційно-правового статусу, встановлення критеріїв дослідження статусу прокуратури при аналізі системи державної влади разом з прокуратурою.

Виклад основного матеріалу

У другій половині XX століття прокуратура набула ролі не лише в контексті внутрішньодержавного регулювання, але й предмета формалізації в міжнародному пра-

ві. Демократичні системи зіткнулися з необхідністю встановлення чітких меж допустимого – зокрема, коли йшлося про повноваження держави втручатись у права і свободи людини під виглядом «захисту закону». Саме тому питання статусу прокуратури стало принциповим у правових моделях пострадянських країн, включно з Україною.

Роль і місце прокуратури в системі розподілу державної влади завжди мала гострий дискурс, європейська конституційно-правова практика ілюструє різні моделі віднесення прокуратури до тієї чи іншої гілки влади. Ця варіативність підкреслює складність аналізу значення прокуратури в системі державної влади. Закріплення Україною стратегічного курсу до ЄС у Конституції зробило прокуратури європейських країн, їх архітектуру взаємодії з іншими органами та державою в цілому, європейські наукові теоретико-практичні надбання в цій проблематиці, актуальним взірцем для розвитку, потенційного реформування за потреби прокуратури України.

Відсутність чіткого закріплення місця прокуратури в системі державної влади України породжує не лише юридичну невизначеність, але й зменшує довіру до інституційного ладу держави. Правова визначеність як складова принципу верховенства права вимагає від законодавця не залишати «сліпі плями» в організації влади, адже кожен орган має не лише функцію, але й чітко визначене місце, обсяг повноважень та механізми відповідальності.

Шарль Монтеск'є, класик теорії поділу влади, обґрунтував необхідність розподілу державної влади на три гілки – законодавчу, виконавчу та судову – з метою запобігання деспотизму та забезпечення свобод [9]. Однак ця ідея неодноразово піддавалася критиці з боку прихильників концепції єдності влади, зокрема Г. Шершеневичем, який вважав, що подібний підхід є теоретично хибним і практично нереалізованим.

Принцип розділення влади на гілки є базовим та аксіоматичним для сучасного конституціоналізму, у зв'язку з цим визначення приналежності кожного державного органу є важливим етапом у встановленні правопорядку та правової визначеності. Хоча деякі правники, такі, як Тацій В.Я. чи Потебенько М.О., припускали існування концепції прокуратури як окремої (четвертої) – контрольно-наглядової гілки влади [16, с. 72].

Рекомендація Rec(2000)19 Комітету Міністрів Ради Європи встановлює важливість приналежності прокуратури до виконавчої чи судової влади, при цьому вказуючи, що віднесення прокуратури до законодавчої гілки влади буде призводити до посягання на владні повноваження та виконувати недемократичну задачу [2].

Прокуратура як державний правоохоронний орган є важливим елементом у системі правової державності. Для визначення питання її організації, структури, теоретичних засад її завдань слід звернутися до визначення її конституційно-правового статусу.

Як зазначає О. Ю. Торяник, конституційно-правовий статус прокуратур – це сукупність конституційно визначених принципів організації та діяльності прокуратури, обсягу компетенцій, мети, завдань та функцій її діяльності, а також особливостей взаємодії з іншими суб'єктами права та місця цього органу в системі органів державної влади [13, с.74].

Питання конституційно-правового статусу прокуратури України вже було предметом наукового аналізу, однак за відсутності політичної волі та законодавчого закріплення прокуратури в системі виконавчої чи судової гілки влади створює прогалини у віднесенні та подальших спробах розвитку інституту прокуратури.

Закон України «Про прокуратуру» встановлює, що прокуратура України становить єдину централізовану систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [6].

Конституційно-правовий статус прокуратури України ґрунтується на принципах верховенства права, законності, незалежності прокурорів, справедливості, неупередженості, об'єктивності, територіальності, презумпції невинуватості, політичної нейтральності, недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність інших органів влади,

повага до незалежності суддів, прозорості діяльності, дотримання професійної етики [6] Прокуратура виконує важливу роль у підтриманні правопорядку, контролюючи дотримання законів у кримінальному судочинстві, здійснюючи кримінальне переслідування та нагляд за правоохоронними органами. Одним із центральних питань є баланс між незалежністю прокуратури та її підзвітністю органам державної влади, що залишається предметом наукової та практичної дискусії не тільки в Україні. Європейські стандарти, зокрема Рекомендація Rec(2000)19 Комітету Міністрів Ради Європи, визначають, що прокуратура має бути незалежною від політичного впливу, діяти неупереджено та ефективно захищати права людини. У цьому контексті важливим є питання реалізації принципу справедливості та об'єктивності при прийнятті рішень щодо кримінального переслідування, а також запобігання використанню прокуратури як інструмента політичного тиску [2].

У 2012 році, ще до реформ, проведених у прокуратурі, Литвак О. та Шумський П. зазначали, що віднесення органу прокуратури до виконавчої гілки влади може містити загрозу незалежності прокуратури та збільшення політичного впливу на неї [8, с. 12].

Як наголошує М. Косюта, доки прокуратура залишатиметься поза межами чіткої гілкової ідентифікації, її роль буде предметом політичних інтерпретацій, а не правової визначеності. А це, у свою чергу, відкриває простір для зловживань як з боку виконавчої влади, так і з боку самої прокуратури. Тут вартує згадати позицію Верховного Суду, який підкреслює, що правова визначеність у публічному праві – це гарантія передбачуваності дій держави, особливо у чутливих сферах, таких, як кримінальне переслідування [7, с. 108].

Історично філософи права, від Гроція до Гегеля, розуміли правовий порядок не лише як систему норм, а як упорядковану структуру владних взаємодій. «Найгірша несправедливість – це невизначене право», - писав ще Платон у «Законах». Це має особливе значення для прокуратури, яка сама здійснює контроль за законністю, але водночас потребує чіткої правової рамки для самої себе.

В українському конституційному просторі прокуратура довгий час перебувала у статусі багатофункціонального органу, який одночасно був задіяний у реалізації функцій нагляду, обвинувачення та представництва, але без чіткого інституційного дому. Така «віднесеність до всіх - і до жодної» гілки влади породжує не лише юридичні викривлення, а й спокусу політичного маніпулювання.

Варто зазначити, що в умовах класичної доктрини поділу влади прокуратура не була прямо передбачена як окремий орган державної влади. Це питання актуалізувалося згодом, коли правова держава почала зіштовхуватися з потребою інституційного контролю дотримання законності в умовах протиріччя різних гілок влади.

Отже, обґрунтоване поєднання самостійності прокурора і чіткого закріплення його контрольних повноважень у конституційній і законодавчій базі є ключовим для подолання інституційної невизначеності та запобігання політичному впливу на діяльність прокуратури.

Однак протилежної думки дотримуються європейські інституції. Як зазначалося вище, у Rec(2000)19 Комітету Міністрів Ради Європи наголошується на тому, що прокуратура може бути або частиною виконавчої, або частиною судової влади, але не може підпорядковуватись законодавчій гілці влади, адже це загрожує незалежності кримінального переслідування і порушує баланс гілок влади [2].

В Італії, Іспанії, Болгарії прокуратура організаційно включена до судової влади, що, з одного боку, гарантує їй функціональну незалежність, а з іншого – забезпечує відповідальність через судовий контроль. Водночас у Франції чи Німеччині система прокуратури є частиною виконавчої влади, але з елементами судового впливу.

Вітчизняні дослідники, насамперед М. В. Косюта, звертають увагу, що доки в Конституції бракує чіткого означення місця прокуратури, цей орган перебуває у «безвладному просторі» - відтак його статус стає предметом політичних тлумачень, а не правової визначеності [7, с. 104). На його думку, конституційна інкорпорація прокуратури до судової влади могла б зняти по-

літичну напругу й наблизити інституцію до європейських стандартів, зокрема щодо незалежності та підзвітності [7, с. 107–108].

У свою чергу, В. А. Миколенко вказує, що побудова в Україні моделі незалежної прокуратури саме в складі судової влади, але зі збереженням основних наглядових функцій, відповідає зобов'язанням нашої держави перед Радою Європи та забезпечує реальні можливості органів прокуратури щодо захисту прав людини й верховенства права [14, с. 179].

Прокуратура, яка діє в умовах «розмитої інституційної приналежності», постає в очах суспільства або як надвладний монстр, або як безвідповідальний тіньовий гравець. Обидва образи є однаково небезпечними для правопорядку. Як влучно зазначав ще Гуґо Гроцій, «влада без меж – це право без гарантій». А прокуратура, яка не має окреслених меж у системі влад, – це загроза для гарантій свободи [5, с. 45].

Такий підхід зафіксовано в Рекомендації Rec(2000)19 Комітету Міністрів Ради Європи, яка встановлює, що прокурори повинні бути незалежними і діяти в межах закону, бути неупередженими та служити виключно інтересам правосуддя. Документ вимагає убезпечення прокуратури від політичного впливу, забезпечення прозорих процедур призначення і звільнення прокурорів, їх захищеності від тиску [2].

Доповненням до цих норм стала Рекомендація Rec(2012)11, яка ще ширше охоплює роль прокурорів поза кримінальним судочинством, зокрема в питаннях адміністративного, цивільного і дисциплінарного нагляду. Прокурор у ній постає не як «наглядач над усім», а як функціонер у межах правового процесу, котрий забезпечує баланс інтересів і захист прав людини[3].

Ці документи мають не лише декларативну, а й нормативну цінність для України, яка взяла зобов'язання гармонізувати національне законодавство з європейськими правовими традиціями. Але вітчизняна реальність часто демонструє зворотне: практика політичних втручань, звільнень за «вказівкою», делегування функцій прокуратури поза межами її компетенції.

Як слушно зауважує Л. Т. Рябовол, запровадження європейських стандартів без належної внутрішньої правової фіксації статусу прокуратури лишається декларативним [11, с. 12–13].

І тут не зайве згадати філософську думку. Як писав Іммануїл Кант, «право без морального обґрунтування є пустим, як і мораль без правової форми». Реформа прокуратури в Україні не може бути лише зміною законів, вона має бути зміною парадигми: від інструмента впливу до механізму захисту.

Реформа прокуратури, яка розпочалась після Революції Гідності, стала не лише відповіддю на запит суспільства, але й реакцією на низку висновків Венеційської комісії та рекомендацій Ради Європи. Важливе значення мали висновки щодо необхідності усунення функції загального нагляду, яка суперечила демократичним моделям, а також створення чіткої, прозорої й неупередженої системи добору прокурорських кадрів.

Це було реалізовано в кількох ключових кроках:

- ліквідація функції загального нагляду (відповідно до Rec(2000)19);
- скасування інституту "прокурорського надгляду" над усіма суб'єктами публічного права;
- впровадження тестування для добору прокурорів у 2019 році як механізму забезпечення прозорості, доброчесності та деполітизації.

Як зазначено у звіті про впровадження стандартів Ради Європи, запровадження нового анонімного тестування та відкритого конкурсу було сприйняте як значний крок уперед.

Втім, реформа не змогла повністю позбутися політичного тиску. На думку дослідників, структурна невизначеність статусу прокуратури у Конституції залишає «вікно можливостей» для збереження впливу виконавчої влади на кадрові рішення, особливо під час призначення Генерального прокурора. Дійсно, утвердження політичної нейтральності можливе лише за умови гарантованої інституційної незалежності органу, зокрема щодо кадрових рішень [10, с. 87].

Наявність такої політизації, попри зміни в законодавстві, є наслідком інституційної "непрописаності" прокуратури в тригілковій моделі, що залишає поле для маніпу-

ляцій. Якби статус прокуратури був чітко закріплений у системі судової влади або функціонально відокремлений як автономний орган, обсяг зовнішнього впливу був би обмежений.

Реформа 2014–2019 років окреслила новий напрям, який усував радянську спадщину загального нагляду, впровадження прозорого добору, тестування прокурорів, функціональної перебудови прокуратури. Визначальним маркером впровадження у 2019 році системи анонімного тестування та відкритого конкурсного відбору, що стали важливим сигналом суспільству та міжнародним партнерам про відданість принципам деполітизації та верховенства права.

Однак цей поступ виявився крихким. У 2021 році з ухваленням Закону № 1780-IX про так звану «деолігархізацію» державного управління було введено нові положення, які, всупереч проголошеним принципам, повернули інструменти політичного впливу на прокурорську вертикаль. Зокрема:

Генерального прокурора законодавчо віднесено до осіб, що беруть участь у політичному житті (п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону № 1780-IX);

порушення вимог щодо подання декларацій про контакти з «олігархами» стало підставою для звільнення прокурорів та висловлення недовіри Верховною Радою (ст. 63 Закону України «Про прокуратуру» в новій редакції); було розширено поняття політичної відповідальності прокурорів, що прямо суперечить нормам п. 6 ч. 1 ст. 3 Закону № 1697-VII, де гарантовано політичну нейтральність.

Наукове обґрунтування цієї критики подає С. Подкопаєв, який зазначає, що «об'єктивований у Законі № 1780-IX підхід законодавця до подальшої політизації прокуратури в Україні є неконструктивним та таким, що порушує базові положення Закону № 1697-VII, а також позиції та рекомендації міжнародних інституцій» [10, с. 87].

У контексті реформ важливим є висновок Венеційської комісії, згідно з яким є неприпустимим наділення Верховної Ради повноваженням висловлювати недовіру Генеральному прокурору, оскільки є політичним механізмом, який суперечить функціональній природі прокуратури та порушує стандарти інституційної автономії [1].

Ідея «стримувань і противаг» у владі має бути балансом гілок влад, але коли прокурор залежить від парламентського голосування, то це вже не баланс, а інституційна підлеглість. А вона, як показує досвід пострадянських країн, є головною причиною дискреційності, вибірковості переслідувань і падіння суспільної довіри до прокуратури.

Як демонструє К. Вагле у своєму порівняльному дослідженні, де аналізується досвід 66 країн, жорсткі обмеження дискреції прокурора характерні для авторитарних режимів, де відсутні механізми підзвітності, і це сприяє вибірковим переслідуванням та падінню довіри до системи правосуддя. Водночас у демократичних державах ширша прокурорська свобода поєднується з суворими інституційними запобіжниками, що забезпечує баланс між ефективністю правозастосування і захистом прав людини [4, с. 13].

У багатьох роботах науковці проводять аналіз статус органу прокуратури ізольовано, розглядаючи його як самостійний орган або як елемент, що виконує окрему роль у кримінальному процесі, публічного обвинувачення чи представництва інтересів держави в суді. До того ж можна констатувати, що основна увага приділяється внутрішньоорганізаційним аспектам: структурі органів прокуратури, добору кадрів, функціональній трансформації після реформ, взаємодії з правоохоронною системою тощо.

Такий підхід має безумовну наукову цінність, однак він залишається фрагментарним, оскільки випадає найважливіше – системне бачення місця прокуратури в системі державної влади.

Аналіз прокуратури неможливо проводити без аналізу в контексті держави. Поняття органу, як і поняття елементу в будь-якій системі, має на увазі не лише наявність індивідуальних функцій, але ще й інтегрування в складнішу систему, де функціонування однієї ланки напряму залежить від всього механізму держави.

Інакше кажучи, предмет дослідження не має бути ізольованим, він має досліджуватися, охоплюючи всі гілки державної влади:

законодавчу, виконавчу, судову. Лише так можна дослідити діалектичний розвиток прокуратури в контексті зміни балансу влади, модернізації принципів правової держави, реформування під тиском зовнішніх викликів.

Ще Арістотель зазначав: «Ціле більше, ніж просто сума частин». І саме в межах цілого – держави ми можемо дати адекватну відповідь на питання, чим є прокуратура, яку роль вона виконує та чим може стати в майбутньому.

Виходячи з такої логіки, формальна приналежність прокуратури до тієї чи іншої гілки влади не є визначальною, якщо вона ефективно, неупереджено та в межах закону виконує покладені на неї функції. У системному підході головне – це не форма, а функціональна узгодженість інституту з логікою правової державності.

Інакше кажучи, цінність прокуратури не в тому, де саме її розмістити – у розділі про правосуддя чи в складі виконавчої влади, а в тому, чи здатна вона реалізовувати свою місію відповідно до конституційних та міжнародно-правових принципів. Якщо забезпечено незалежність, підзвітність, професійну доброчесність, функціональну адекватність, тоді її формальна «гілковість» втрачає первинне значення.

Цей підхід розвінчує надмірну увагу до суто структурних рішень, що часто зводяться до символічного маркування інституції. Сутність прокуратури в демократичній державі визначається не її формальним місцем, а реальним статусом у механізмі захисту прав людини, законності та публічного інтересу.

Таким чином, системне мислення дозволяє вийти за межі традиційної класифікації і побачити прокуратуру не просто як «гілку» або «орган», а як функціональний центр, покликаний забезпечити правопорядок в умовах динамічної взаємодії між гілками влади.

Повертаючись до предмета дослідження, варто підсумувати, що було викладено вище: проблематика інституційної невизначеності, реформи, міжнародні стандарти, питання політизації – фактично складає єдине змістовне поле конституційно-правового статусу прокуратури.

Цей статус – не абстрактне юридичне поняття. Він відображає реальне місце прокуратури в системі публічної влади, її спосіб організації, принципи діяльності, а також характер зв'язку з іншими інституціями держави. Усе це має не лише нормативне, а глибоко політико-правове значення. Адже саме статус у конституційному вимірі – це точка, де зустрічаються формальна модель державної влади і практичне функціонування її органів.

Функції, які виконує прокуратура, її компетенція, правовий режим добору кадрів, гарантії незалежності, її відношення до суду чи виконавчої влади – усе це є частинами єдиного системного утворення. І якщо Конституція чітко не визначає, ким у цій системі є прокуратура, ми маємо лише набір повноважень без інституційного сенсу. А тому навіть після реформ, навіть після виключення загального нагляду, навіть після конкурсів - питання про статус лишається відкритим.

Найбільш проблемним у цьому контексті є те, що структурна «розмитість» прокуратури дозволяє говорити про неповноту її конституціоналізації. Прокуратура формально присутня в Основному Законі, але її роль у системі стримувань і противаг, її взаємозв'язок із владними механізмами, рівень підзвітності залишаються на рівні інтерпретацій, а не фіксацій. Прокуратура – це обов'язково частина держави, вона не існує у вакуумі поза контекстом усієї системи. Її незалежність, повноваження, підзвітність і правовий статус визначаються не лише законом «Про прокуратуру», а й тією організацією влади, яку вибудовує Конституція та законодавство України.

На думку автора, статус прокуратури має бути віднесений як складова виконавчої влади – так, як це зроблено в багатьох європейських країнах (Франція, Німеччина тощо), але водночас не можна копіювати розвиток цих організацій у минулому, різні правові системи впливали на правосуддя на теренах України та на українське правосуддя. Тому задачею можливе краще буде не знищити все до останнього та будувати наново систему після реформ, а розвиватися в існуючому руслі та шукати шляхи удосконалення спочатку в нашій країні і тільки потім у ЄС.

Прокуратура має бути частиною виконавчої гілки влади та підзвітною їй, але з чітко закріпленим статусом окремого органу, із необхідністю деталізації її функцій та повноважень. Також треба уникати повного копіювання моделей ЄС, оскільки кожна країна має свої особливості організації прокуратури. Якщо впроваджувати реформи, то вони мають враховувати історичний контекст, при якому розвивалися органи правосуддя на теренах України, та потреби демократичних змін, формуючи власну теоретико-правову базу для статусу прокуратури, та відповідати національним інтересам. При цьому важливо дотримуватися рекомендацій Венеційської комісії, яка наголошує на чіткому розмежуванні прокуратури в межах судової чи виконавчої гілки, але адаптувати їх до українських реалій.

Проте нам не потрібно починати з чистого листа. У нас є своя історія прокуратури: спочатку вона була інструментом імперської вертикалі, потім за радянських часів – частиною «єдиної системи влади», сьогодні ми маємо вибір: або наслідувати чужі моделі без адаптації, або взяти найкраще з минулого і створити власну концепцію.

Наші сусіди в Центральній і Східній Європі вже пройшли цей шлях: вони виходили з власної історії, але не ігнорували європейську інтеграцію.

Підсумовуючи, треба зазначити, що конституційно-правовий статус прокуратури знаходиться в динаміці, його повноцінне оформлення потребує не просто нормативного закріплення в Конституції, а й нової структурно-функціональної організації, яка зможе пов'язувати прокуратуру з усією владною конструкцією держави, як її органічний, а не позасистемний елемент у рамках конкретної гілки влади чи влади в цілому.

Література

1. Council of Europe. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). Opinion No 667/2012, CDL-AD (2012)019 – Ukraine – Opinion on the Draft Law on the Public Prosecutor's Office. Venice, 12–13 Oct 2012. 22 p.

2. Council of Europe. Recommendation Rec (2000)19 of the Committee of Ministers to member States on the role of public prosecution in the criminal justice system. Strasbourg, 06 Oct 2000.

3. Council of Europe. Recommendation Rec (2012)11 on the role of public prosecutors outside the criminal justice system. Strasbourg, 19 Sept 2012.

4. Vagle K. The Law and Economics of Anti-Corruption: The Prosecutor's Role in Negotiated Settlements and Efficient Law Enforcement: doctoral dissertation. Bergen: NHH Norwegian School of Economics, 2022. 316 p.

5. Гроцій Г. Про право війни та миру / пер. з лат. О. Кульчицького; наук. ред. О. Зайчука. Київ : Наукова думка, 2014. 768 с.

6. «Про прокуратуру»: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 12.

7. Косюта М. В. Роль і місце прокуратури України в системі поділу владию. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2017. № 4. С. 101–113.

8. Литвак О. М.; Шумський П. П. Становлення та розвиток прокуратури України на шляху до європейської моделі. Київ : Право, 2012. 96 с.

9. Монтеск'є Ш.-Л. Про дух законів / пер. з фр. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 1995. 659 с. (Orig. ed.: De l'esprit des lois, 1748).

10. Подкопаєв С. В. Політизація прокуратури України в контексті Закону № 1780-IX. Логос. 2022. 20 трав. С. 86–87.

11. Рябовол Л. Т. Документи органів Ради Європи як основа реформування прокуратури в Україні. Наукові записки. Серія: Право. 2021. Вип. 10. С. 9–14.

12. Сухонос В. В. Конституційно-правові засади організації і діяльності прокуратури в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Суми : УАБС НБУ, 2020. 244 с.

13. Торяник О. Ю. Щодо визначення конституційно-правового статусу прокуратури. Право і безпека. 2019. № 2. С. 143–148.

14. Миколенко В. А. Становлення та розвиток прокуратури України на шляху до європейської моделі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 8. С. 172–180.

SUMMARY

This article analyses the theoretical and applied aspects of the constitutional and legal status of the Prosecutor's Office of Ukraine. This topic remains highly relevant in the context of the body's ongoing reform. One of the central problems is the prosecution service's institutional indeterminacy: as a public authority it is not formally assigned to any branch of state power, which creates tensions for both theorists and practitioners and, de facto, complicates the implementation of the principle of separation of powers.

The situation is further aggravated by Council of Europe recommendations that, on the one hand, demand the democratisation of the prosecution service, yet, on the other, do not supply a firm theoretical or practical foundation for its constitutional institutionalisation. As a result, the Ukrainian model continuously oscillates between the formal independence it is required to display and the political vulnerability it experiences, leaving it "between the hammer and the anvil". Currently, the debate is less about importing a ready-made blueprint and more about seeking a balanced modus vivendi, as reflected in the contemporary legal discourse and doctrinal discussions surveyed in this article.

The prosecution service cannot be treated solely as an isolated body suitable only for narrowly targeted institutional analysis. Only a comprehensive perspective leads to an "institutional synthesis", revealing that the service need not follow a single vector but must instead perform multifunctional tasks. Such an approach allows its functional evolution to be traced accurately and the appropriate direction of development to be identified. This viewpoint accords with the doctrinal requirement to integrate the prosecution service into a specific branch of power, thereby avoiding the artificial creation of a "fourth branch". Comparative analysis demonstrates that the path from the Soviet model of "general supervision" to a modern human-rights-oriented model has not been linear but mirrors broader transformations of the constitutional system. In this context, regardless of the branch to which it is ultimately attributed, the prosecution service must take its proper place within the system of the rule of law and fulfil its task of maintaining a balance between the public interests of the state and the fundamental rights of the individual.

Keywords: Prosecution service; constitutional and legal status; Prosecutor's Office of Ukraine; development of the Ukrainian Prosecution Service; prosecution reform in Ukraine; institutional affiliation; separation of powers; prosecutorial independence; European standards.